

Historia

W połowie XIX w. Wrocław dysponował, oprócz wielkiego kompleksu Szpitala Wszystkich Świętych (dawny Wojewódzki Szpital im. J. Babińskiego mieszczący się przy pl. Jana Pawła II) jedynie szeregiem małych szpitali, zarządzanych na ogół przez katolickie zakony. W 1849 r. w ramach tzw. misji wewnętrznej, z inicjatywą założenia szpitala prowadzącego bezpłatną opiekę nad chorymi różnych wyznań wystąpili ewangelickie diakonisy. W tym celu dokonano zakupu działki przy obecnej ul. Romualda Traugutta 112. Stała się ona zaczątkiem półtorahektarowego kompleksu szpitalnego we Wrocławiu - Szpitala "Bethanien" (Zdjęcie nr 1). W latach 1852-1913 wybudowano tu łącznie 10 gmachów, które do dziś są świadectwem rozwoju zarówno opieki medycznej, jak i koncepcji architektonicznej budynków szpitalnych.

Zdjęcie nr 1. Zespół Szpitalny Bethania, lata 1850-1900.

Po 1945 r. niektóre obiekty szpitala zostały rozebrane lub częściowo przebudowane wraz ze znaczną modernizacją wewnątrz. Z historycznego punktu widzenia najlepiej zachowany jest najmłodszy budynek "A". Najstarszy, obecnie całkowicie przebudowany, segment szpitala, znajduje się w południowo-zachodnim narożniku (obecnie bud. "G" - w którym mieszczą się Oddział Toksykologiczny i Oddział Anestezjologii i Intensywnej Terapii - Zdjęcie nr 2). Powstał on w wyniku adaptacji karczmy "Pod austriackim cesarzem".

Zdjęcie nr 2. Obecny budynek "G" przy zbiegu ul. Traugutta i Żabia Ścieżka, zdjęcie z okresu 1900-1930 r.

W 1866 r. oddano do użytku pierwszy większy budynek szpitalny na 100 łóżek - "Salem" (obecnie bud. "F" - Oddział Chirurgii Ogólnej oraz Oddział Chirurgii Urazowo-Ortopedycznej), zaprojektowany przez architekta Hessego i rozbudowany w 1915 r. przez Th. Grunerta. W 1878 r. powstał nie zachowany neogotycki "Marienhaus", przeznaczony głównie na mieszkania dla siostr, a w latach 1882-1884, według planów architekta Wolframa, duży budynek szpitalny na 115 łóżek, w którym obecnie mieszczą się oddziały dziecięce: Chirurgii Dziecięcej, Neurologii Dziecięcej (Zdjęcie nr 3). W 1924 r. budynek ten został przebudowany przez Simona i Halfpaapa, którzy dodali czwartą kondygnację i zmienili stylistykę elewacji.

Zdjęcie nr 3. Obecny budynek "B", w którym mieszczą się oddziały dziecięce, zdjęcie z roku 1938

W 1884 r. zgodnie z tendencjami w lecznictwie budynek "Salem" wyposażono w werandy. Dziesięć lat później powstał kolejny segment szpitala - poliklinika i dom starców "Elim", obecnie, po przebudowie budynek dyrekcji (Zdjęcie nr 4).

Zdjęcie nr 4. Widok od ul. Traugutta, od prawej obecny budynek "D", w którym mieszczą się Apteka szpitalna, Dział Higieny i Epidemiologii, oraz Pracownia Laboratorium Mikrobiologicznego; budynek "A", oraz budynek "C" dyrekcji szpitala. Poczтівka lata 1900-1945

Ostatnim, największym przedsięwzięciem, była budowa w latach 1913-1916 czterokondygnacyjnego gmachu z osobną portiernią wg projektów Th. Grunerta oraz spółki Simon i Halfpaap (obecnie bud. "A", w którym mieszczą się: Oddział Neurologii z Pododdziałem Udarowym, Oddział Neurochirurgiczny, Oddział Kardiologiczny, Oddział Rehabilitacji oraz Dział Rehabilitacji Leczniczej - Zdjęcie nr 5). Architektura tego gmachu nawiązuje do kompozycji barokowych pałaców.

Zdjęcie nr 5. Obecnie budynek "A", najmłodszy i najlepiej zachowany z gmachów, zdjęcie z roku 1938

W 1945 r. obiekty szpitalne przejął IV Okręgowy Szpital Wojskowy (obecnie 4 Wojskowy Szpital Kliniczny), a następnie w 1957 r. przekazał je Radzie Narodowej. Po przeprowadzeniu remontu budynków przeznaczono je na szpital specjalistyczny. W 1961 r. powołano pierwszego Dyrektora Szpitala dr Czesława Kempistego. Na początku istnienia Szpital posiadał 104 łóżka. Od stycznia 1976 r. zespół obiektów szpitalnych funkcjonował jako Zakład Opieki Zdrowotnej Dzielnicy-Krzyki. Postanowieniem Wojewody Wrocławskiego z dnia 29 lipca 1978 r. Szpitalowi w Zespole Opieki Zdrowotnej Dzielnicy - Krzyki położonemu przy ul. Traugutta nadano imię Tadeusza Marciniaka. Z dniem 1 stycznia 1991 r. na mocy decyzji Wojewody Wrocławskiego dokonano rozwiązania Zakładu Opieki Zdrowotnej Wrocław - Krzyki i wyodrębnienia dwóch jednostek: zespołu przychodni leczenia podstawowego i specjalistycznego oraz Specjalistycznego Szpitala Zespolonego, w skład którego weszły: Szpital im. T. Marciniaka wraz ze Szpitalem im. A. Falkiewicza oraz Podstacją Pogotowia Ratunkowego - z jedną dyrekcją. W późniejszym czasie budynki przy ul. Joannitów i Dyrekcyjnej, w których mieściła się - należąca do Szpitala, Stacja Dializ, Oddział Nefrologiczny - w adaptacji przekazano Urzędowi Marszałkowskiemu Województwa Dolnośląskiego. Następnie Urząd przekazał budynki Dolnośląskiej Regionalnej Kasie Chorych.

W 1994 r. wybudowano i uroczyście otwarto łącznik pomiędzy budynkami "A" i "B" (Zdjęcie nr 6), dzięki któremu uzyskano na jednym poziomie połączenie pomiędzy oddziałami dla dorosłych i dzieci, oraz oddziałów dziecięcych z pracowniami diagnostycznymi usytuowanymi w budynku "A".

Zdjęcie nr 6. Łącznik pomiędzy budynkami "A" i "B"

W dniu 12 lipca 1997 r. o godz. 17.00 "wielka woda" - powódź wtargnęła na teren szpitala. Zalała najniższe kondygnacje budynków, zniszczyła m.in. Pracownię Tomografii Komputerowej, wyremontowaną Izbę Przyjęć, salę wykładową, pomieszczenia kuchni, nowoczesną sterylizatornię, 3 kotłownie. Łączne straty oszacowano na 6 700 000 zł. W tym dniu, zanim nadeszła powódź, ewakuowano większość pacjentów.

W dniu 1 sierpnia 1997 r. Zarządzeniem Wojewody Wrocławskiego rozdzielono Specjalistyczny Szpital Zespolony na dwie odrębne organizacyjnie jednostki: Dolnośląski Szpital Specjalistyczny im. T. Marciniaka - Centrum Medycyny Ratunkowej oraz Szpital Specjalistyczny im. A. Falkiewicza. W sierpniu po powodzi Szpital im. Falkiewicza rozpoczął samodzielne funkcjonowanie. W 2002 r. Szpital po raz pierwszy uzyskał na okres 3 lat Certyfikat Jakości Centrum Monitorowania Jakości w Ochronie Zdrowia. Było to wynikiem trwających od 1999 r. intensywnych działań zmierzających do poprawy jakości świadczonych usług medycznych. Kolejne certyfikaty były przyznawane Szpitalowi w roku 2005 i 2008.

W 2003 r. w bezpośrednim sąsiedztwie Szpitala powstało lądowisko dla helikopterów (Zdjęcie nr 7), sfinansowane przez Urząd Miasta. Uroczystego otwarcia dokonał Prezydent Miasta Rafał Dutkiewicz.

Zdjęcie nr 7. Szpital z lotu ptaka. Lądowisko dla helikopterów

Od stycznia 2004 r., uzyskując kontrakt z Narodowego Funduszu Zdrowia, rozpoczął funkcjonowanie Szpitalny Oddział Ratunkowy z Pracownią Tlenoterapii Hiperbarycznej (pracownia funkcjonowała do 2008 r.) (Zdjęcie nr 8).

Zdjęcie nr 8. Komora hiperbaryczna w Pracowni Tlenoterapii Hiperbarycznej

W maju 2006 r. dzięki życzliwości firmy Diagnostyka Sp. z o.o. Laboratoria Medyczne, która ufundowała zegar zewnętrzny, udało się w części przywrócić dawny wygląd pięknego, neogotyckiego budynku o historycznej nazwie "Marienhaus", który powstał w 1878 r., a obecnie mieszczą się w nim oddziały dziecięce Szpitala: Chirurgii Dziecięcej,

Neurologii Dziecięcej.

Zdjęcie nr 9. Budynek "B" z zamontowanym zegarem zewnętrznym.

Zdjęcie nr 10. Zdjęcie zegara.

W drugiej połowie 2007 r. Klinika Neurologii i Klinika Neurochirurgii Akademii Medycznej po około 40 latach opuściły nasz Szpital i zostały przeniesione do nowych obiektów Akademickiego Szpitala Klinicznego przy ul. Borowskiej. W opuszczonych pomieszczeniach wykonano gruntowne remonty i uruchomiono nowe dwa oddziały: Neurochirurgiczny (15 łóżek) i Rehabilitacji (25 łóżek) oraz zwiększono liczbę łóżek w Oddziale Neurologii i Leczenia Ostrego Udarów z 50 do 75.

W 2008 r. oddano do użytku łącznik wybudowany pomiędzy budynkami B i F, który umożliwia pacjentom, pracownikom i odwiedzającym poruszanie się „pod dachem” po całym kompleksie szpitalnym.

W ramach realizacji umowy outsourcingowej w 2008 r. wybudowano nowy pawilon diagnostyczny zintegrowany z budynkami Szpitala. Uruchomiono w nim nowe pracownie: Tomografii Komputerowej (z 16 - rzędowym aparatem TK), Rezonansu Magnetycznego (aparat MR 1,5 Tesli), Rentgenodiagnostyki i Ultrasonografii.

W grudniu 2007 r. Szpital po raz pierwszy poddał się badaniu czy wdrożony system zarządzania jakością spełnia warunki określone w normie ISO 9001:2000 i otrzymał deklarację zgodności, że system zarządzania firmą spełnia warunki określone w normie. Od tamtego czasu Szpital co roku poddaje się audytom nadzoru a w 2010 r. odbył się i zakończył sukcesem audyt recertyfikacyjny.

Z dniem 1 stycznia 2009 r. Oddział Otolaryngologii Dziecięcej uległ przekształceniu w Pododdział Otolaryngologiczny w strukturze Oddziału Chirurgii Dziecięcej. Pododdział zlikwidowano po włączeniu w struktury Szpitala Oddziału Otolaryngologicznego ze zlikwidowanego Okręgowego Szpitala Kolejowego.

Do marca 2010 r. w strukturze Szpitala funkcjonowało 11 oddziałów (łącznie 429 łóżek), Specjalistyczna Przychodnia Przyszpitalna oraz Działy Diagnostyczne. W dniu 1 kwietnia 2010 r. decyzją uchwały nr XLV/758/09 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 29 października 2009 r. w sprawie likwidacji Okręgowego Szpitala Kolejowego s.p.z.o.o. oraz przekształcenia Dolnośląskiego Szpitala Specjalistycznego im. T. Marciniaka - Centrum Medycyny Ratunkowej w strukturę Szpitala włączone zostały komórki, oddziały i poradnie po zlikwidowanym Okręgowym Szpitalu Kolejowym. W struktury Szpitala zostały włączone takie komórki organizacyjne jak: Oddział Chirurgii Ogólnej, Oddział Urologii i Onkologii, Oddział Chirurgii Plastycznej, Oddział Otolaryngologiczny, Oddział Chorób Wewnętrznych, Oddział Reumatologii i Chorób Wewnętrznych, Dział Radiologii, Dział Medycyny Nuklearnej, Pracownia Endoskopii, oraz poradnie m.in. Diabetologiczna, Reumatologiczna, Chirurgii Plastycznej, Medycyny Pracy. Obecnie w lokalizacji przy ul. Traugutta 116 i al. Wiśniowej 36 funkcjonuje 20 oddziałów (łącznie 592 łóżka) oraz 19 poradni.

W 2007 r. Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego podjął decyzję o budowie nowego szpitala wojewódzkiego, do którego zostanie przeniesiony przekształcony Szpital im. Marciniaka. Nowy szpital wojewódzki powstanie w zachodniej części Wrocławia przy ulicy Kosmonautów oraz północnej części Alei Stabłowickiej. Projekt szpitala jest wynikiem konkursu architektoniczno-urbanistycznego ogłoszonego przez Urząd Marszałkowski w listopadzie 2008 roku i zakończonego w maju 2009 roku. Pierwsze miejsce w konkursie, obejmujące nagrodę pieniężną oraz zaproszenie do negocjacji na wykonanie dokumentacji projektowej szpitala, zdobyło konsorcjum firm z Wrocławia: Villart Bogdan Kołowski oraz Przedsiębiorstwo Wielobranżowe Haras Arkadiusz Harasimowicz.

Zdjęcie nr 11. Wizualizacja projektu szpitala.

W wyniku podpisanej w sierpniu 2009 roku umowy konsorcjum przygotowało dokumentację projektową obejmującą budynek szpitala, budynek techniczny, drogi dojazdowe, ciągi komunikacji pieszej, parkingi, lądowisko dla helikoptera, tereny zielone.

Zdjęcie nr 12. Wizualizacja projektu szpitala.

W czterokondygnacyjnym szpitalu znajdzie się miejsce dla ok. 500 łóżek w 15 oddziałach oraz 20 poradni.

31.08.2015 roku Dolnośląski Szpital Specjalistyczny im. T. Marciniaka- Centrum Medycyny Ratunkowej rozpoczął udzielanie świadczeń w nowej lokalizacji przy ul. Gen. A. E. Fieldorfa 2 we Wrocławiu.

Opracowała: A. Hołda